

**NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV**

**ÚZEMNÍ ODBORNÉ
PRACOVISŤE STŘEDNÍCH
ČECH V PRAZE**

Váš dopis čj. / ze dne: MUCB 60503/2018/18.9.2018
Naše čj.: NPU-321/74232/2018
Vyřizuje: Mgr. Zápalková
Spisový znak: 820.1

Městský úřad Český Brod
Odbor stavební a územního plánování -
památková péče
Husovo náměstí 70
282 01 Český Brod

Praha 16. 10. 2018

Odborné vyjádření podle ust. § 14 zák. č. 20/1987 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Věc : Tuklaty, správní obvod obce Český Brod, KP – 37666/2-868 ÚSKP, st.p.č. 3/1, 3/2, fara čp. 19, návrh na opravu severní brány

Dne 19.9.2018 jsme obdrželi Vaši žádost o odborné vyjádření ve věci opravy severní brány fary čp. 19 v Tuklatech, součástí žádosti byla dokumentace, kterou vypracoval ing. Peter Kytlica, atelier Roháčova 1637, Úvaly, 9/2018. Dokumentace byla v rozpracovanosti konzultována se zástupci památkové péče.

Dvoupodlažní budova fary na členitém půdorysu tvoří spolu s kostelem sv. Jana Křtitele výraznou dominantu obce, dotčená severní vjezdová brána je umístěna mezi SZ nárožím fary a ohradní zdí kostela. Je vyzděna z plných cihel, vjezdový otvor se stlačeným obloukem /z líce/ je po stranách lemován krajovými polopilíři. Ty jsou konstrukčně zpevněny armovacími pískovcovými bloky a architektonicky jsou definovány vysazenými sokly i s funkcí nákolníků a kubickými hlavicemi při patě stlačeného oblouku s jednoduchými rytými zrcadly. Polopilíře pak tvarově pokračují jako pilastry s fabionovou hlavicí, na kterou nasedá křivková hlavní římsa ve tvaru dvojitého fabionu. Hlavní římsa a koruna se nad vjezdem segmentově zdvíhají a vytvářejí tak výrazné čelo, koruna je pokryta prejzovou krytinou. Z dvorní strany je vjezdový otvor zakončen rovným trámovým překladem, v jeho horních koutech jsou dva válcové otvory po mechanismu zaniklých točnicových vrat. Stávající dvoudílná kovová brána pochází z 90. let 20. století a tvarově jde o nepříliš zdařilou aluzi na klasicistní tvarosloví, jako materiál byly použity prefabrikované prvky spojené svařováním.

Na celkovou obnovu fary v Tuklatech bylo vydáno stavební povolení a původní projektovou dokumentaci „Spolkový dům : Obecní společensko-kulturní centrum“ vypracoval projekční atelier AR-ARCHITEKTI, ing.arch. Slepíčková, ing. arch. Fořtová, 4/2008. Tato dokumentace byla z hlediska památkové péče schválena závazným stanoviskem MěÚ Český Brod, čj. 8260/2008/STAV/Št ze dne 30.4.2008.

Nyní předložená dokumentace se na souhrnnou PD z roku 2008 odkazuje a dílčím způsobem řeší opravu severní brány. Zároveň se odkazuje na 'Restaurátorský sondážní průzkum barevnosti fasád

fary v Tuklatech', který vyhotovili MgA. Martin Kulhánek, MgA. Michal Vedral, RNDr. Zdeněk Štaffen, ing. Petr Kuneš Ph.D., 3/2018.

Obsahem předložené dokumentace je :

- očištění řešené části fasády stlačeným vzduchem a odstranění zcela uvolněných nesoudržných kamenů zdiva, jde zejména o kamenné prvky v pilíři lemující vstupní otvor.
- proškrábnutí a pročištění trhlin ve zdivu, vyklínování trhlin klíny z tvrdého dřeva (např. akát) po cca 30 cm a jejich přespárování vápennou maltou dle požadavku památkářů.
- vyklínování a doplnění chybějících částí obvodového zdiva a provázání trhlin v ploše a nárožích jižní stěny.
- proinjektování trhlin a zdiva v okolí trhlin.
- z vnitřní strany vstupního portálu zůstane zachován dřevěný překlad jako pozůstatek původního mechanického upevnění (nedochovaných) vrat.
- omítaná část fasády bude provedena omítkou, která by zajistila prodyšnost, tímto materiálem je vhodné provést i vyspárování neomítaného zdiva.
- staveništní malta bude připravována z písku a vápenné kaše přímo na staveništi, což umožňuje dosáhnout potřebné hrubosti kameniva.
- omítkové doplňky a opravy omítek a štuků by měly být realizovány z místního písku a bílého vzdušného vápna, nikoliv z prefabrikovaných směsí.
- jako pojivo je třeba použít odleželou vápennou kaši, obvykle připravenou rozmícháním suchého vápenného hydrátu v přebytku vody, minimální doba odležení kaše je 1 týden, ideálně 2 týdny.
- vhodné kamenivo je kopaný křemičitý písek (tj. písek s obsahem hlinité složky), hrubost písku se volí s ohledem na sílu prováděných omítek, při síle omítky větší než 2 cm je třeba pracovat s širokou distribucí dosahující hrubosti kolem 1 cm (hrubost kameniva je třeba ovšem volit také s ohledem na sílu omítky v místech, kde bude nejtencí, při velkém rozsahu síly omítky případně pracovat s dvěma omítkami různé hrubosti).
- obvyklá receptura vápenné malty je 3 obj. dílu písku : 1 obj. dílu odleželé kaše, poměr se upraví podle vlastností konkrétního písku a kaše tak, aby vznikla malta s vhodnou zpracovatelností, chování ve vrstvě je vhodné vyzkoušet na nahozeném vzorku, hodnotí se zejména vznik technologických (smršťovacích) trhlin.
- zlepšení výsledných mechanických vlastností vápenné malty lze dosáhnout malým přídavkem latentně hydraulické přísady s pomalým vývojem pevnosti (např. metakaolin apod., vhodné množství kolem cca 1/10 až 1/5 objemu kaše), přídavek portlandského cementu je vzhledem k jeho rychlé hydrataci nevhodný.
- tradiční způsob míchání malty probíhal ručně hráběmi či motykou bez přídavku záměsové vody (vápenná kaše má tixotropní vlastnosti a roztíráním ztekucuje), moderní alternativu představují míchačky s vertikálním bubnem, šnekové nebo vřetenové pomaloběžné míchače apod. V případě použití spádové míchačky je vhodné připravit nejprve řidší maltu s přebytkem kaše a po ztekucení kaše mícháním doplnit zbytek písku, přičemž je třeba striktně minimalizovat přídavek vody, hlídat poměr kaše a písku i dostatečnou dobu míchání (ke ztekucení malty dochází až při intenzivním namáhání směsi).

- síla namáhání
- použití šablony
- mechanická

- síla nanášecí vrstvy 20-25 mm. Vzhledem k požadovaným úpravám modelace fasády, je nutné použití šablon pro nárožní rámové zesílení a vytvarování profilace podstřešní římsy.
- mechanické zpracování nahozené omítky je možné po jejím zavadnutí s využitím zednické lžíce, furtáče případně menších štukatérských špachtlí.
- čerstvou omítku je vhodné po zaschnutí udržovat ve vlhkém nikoli však mokřem stavu.
- vhodný finální nátěr omítek je na vápenné bázi s minimálním obsahem organické složky. Konkrétní postup musí být předepsán dodavatelem nátěru.

Obecně je doporučeno :

- pro obnovu omítek se doporučuje použití staveništní vápenné malty s odpovídající hrubostí kameniva a jako pohledovou úpravu fasády tónovaný vápenný nátěr.
- doporučuje se vzorové provedení malého úseku fasády, který je po schválení ponechán jako reference způsobu provádění plastických prvků, zejména ve smyslu rozvolnění ploch a linií, přesnosti profilace, finálního zpracování povrchu omítky apod.
- barevné řešení je třeba vyzorkovat na dostatečně velké ploše (ideálně 1x1 m), protože výsledný barevný dojem ovlivňuje řada faktorů.
- schválené vzorky ponechat po celou dobu realizace jako pro stavbu závaznou referenci
- z technologického hlediska je nejvhodnějším omítání provést na jaře, kdy lze využít vhodných klimatických podmínek před horkým a suchým letním obdobím, nahozené omítky tak mají dostatečný čas zrát před první zimou.
- konstrukce a tvar finálního řešení vjezdové brány bude řešen v součinnosti s NPÚ.

Dle Restaurátorského průzkumu je u fasádního nátěru doporučeno :

- pracovat s monochromním tónem blízkým hnědožlutému okru, finální barevnost vybrat ze čtyř dostatečně velkých zkušebních polí z odstínů v rozmezí S 0530-Y20R až S 3030-Y20R (odstíny v systému NCS).
- navrhujeme pracovat s materiály na bázi bílého vzdušného vápna (bílý podkladové líčko, na které je aplikována probarvená vrstva), za dodržení všech technologických postupů kladených na vápenný nátěr.

Oprava severní brány fary čp. 19 v Tuklatech je dle dokumentace, kterou vypracoval ing. Peter Kytlica, atelier Roháčova 1637, Úvaly, 9/2018, z hlediska památkové péče přijatelná a to za těchto podmínek :

1.Souhrnné závazné stanovisko MěÚ Český Brod, čj. 8260/2008/STAV/Št ze dne 30.4.2008 zůstává v platnosti včetně podmínek realizace.

2.Před zahájením prací bude vypracován dílčí návrh odborné opravy uplatňujících se kamenických prvků jako jsou vysazené sokly /nákolníky/ a kubické hlavice s jednoduchými rytými zrcadly, který bude následně odsouhlasen zástupci památkové péče.

3. Vlastní práce na opravě architektonickém tvarosloví uliční strany brány mohou provádět pouze zkušení štukatěři, kteří sejmou původní /nezkomolené/ profilace hlavní římsy a hlavic pilastrů a dle nich vyhotoví příslušné šablony, odsouhlasené zástupci památkové péče.

4. Finální barevný odstín fasádního nátěru severní brány bude zcela korelovat s barevným řešením fasád fary. Konkrétní odstíny budou vybrány a odsouhlaseny zástupci památkové péče na základě vzorků nanesených na opravenou omítku brány.

5. Zástupci památkové péče rozhodnou na základě cíleného průzkumu z lešení o výběru ochranném nátěru stávajícího dřevěného překladu.

Zdůvodnění :

Fara čp. 19 v Tuklatech je od roku 1958 jmenovitě chráněnou kulturní památkou rč. 37666/2-868 ÚSKP. Jde o hodnotný historický objekt, založený na místě starší fary, z textu A. Podlahy, Posvátná místa království českého, vikariát českobrodský, 1907, se dozvídáme, že „r. 1729 vystavěl novou pěknou farní budovu dílem ze jmění kostelního, dílem z příspěvků vévodkyně Savojské a dílem i z vlastních svých peněz“ farář Václav Pečený. Archivní rešerší, vypracovanou v roce 2016, bylo potvrzeno, že jde o novostavbu z roku 1730 na místě středověké fary, „poněvadž tuklatská fara byla již tak sešlá a bylo nebezpečné v ní pobývat, byla proto zbořena z vůle a s vědomím Jeho knížecí Milosti a vysoce velebné pražské konzistoře. Na jejím místě byla zcela nově vystavěna fara, na kterou se vynaložil následný náklad, a to vše s vědomím Jeho milosti pana faráře.“ Stavbu prováděl zednický mistr Matěj Schlachtner, podílel se na ní tesařský mistr Josef Hintregr z Úval, zámečníci Fridrich Biegler z Kostelce a Josef Stremapr ze Škvorce, truhlář Jan Sobotka ze Škvorce, sklenář Lorenc Kapruska(o) z Kostelce a kameník Dominik Bendl z Tismic. Autora návrhu se zatím nezdařilo identifikovat, není k dispozici ani původní plánová dokumentace. Stále proto zůstává záhadou, proč má fara tak náročnou architektonickou formu s centrální částí a s věncem křídel, které lze spatřit jen u velkých reprezentativních panských sídel té doby, jako například na zámku v Liblicích, Chlumci nad Cidlinou /Karlova Koruna/ či ve Veltrusích, kde figurují i jména velkých architektů, zejména F.M.Kaňky.

Ačkoliv výstavba severní brány není v archivní rešerši explicitně zmíněna, dle kontextu, jejího tvarosloví a logiky provozu předpokládáme, že na stavbu fary bezprostředně navazovala a tedy patrně podoba a barevnost jejich fasád byla s fasádami fary jednotná, respektive byla sjednocena při další větší opravě. Tuto analogii nemůžeme doložit exaktně, protože severní brána nebyla restaurátorskému průzkumu podrobena. Výše zmíněný restaurátorský průzkum byl vyhotoven pro podrobné poznání stratigrafie fasádních omítek a nátěrů fary na podkladě jejího stavebního vývoje a výše uvedené doporučení dle Restaurátorského průzkumu je proto možné vztáhnout i na severní bránu. Zcela zkonkretizován bude odstín fasádního nátěru a rozbarvení průčelí brány až po postavení lešení a hloubkovém průzkumu nejlépe i fasády samotné fary.

V rámci nyní uplatněných požadavků zdůrazňujeme, že závazné stanovisko z 30.4.2008 zůstává včetně původních podmínek v platnosti, neboť v nich jde o základní metodické, materiálové a technologické principy přístupu k opravě historických objektů, jejich jednotlivých částí a prvků dle

